

‘Η «Ανδρομάχη»

στη χώρα των Μολοσσών

ΚΑΛΑ προετοιμασμένες — κά-
θε χρόνο και καλύτερα — οι
έφορτες της Δωδώνης. ‘Αρίστη
και ή τόσο σημαντική πρώτη έν-
τύπωση. Το πρόγραμμα, τα δια-
φημιστικά σοβαρά, απέριττα, κα-
λαισθητά. Οι πληροφορίες για
τον ιερό χώρο που θα φιλοξενήσει
τους επισκέπτες δίδονται από αρ-
μοδιώτατα πρόσωπα. ‘Ιδιαίτερος
ένδιαφέροντα ή τέλεια κατατοπι-
σμένη στις ευριπίδειες έρευνες
και στην ηπειρωτική ιστορία και
λαμπρά κατατοπιστική, υποδει-
γματικά γραμμένη από τον έφορο
αρχαιοτήτων ‘Ηλείου κ. Δάκαρη
σύντομη εισαγωγή στην «Ανδρο-
μάχη».

‘Η «ελαγκόσμος πρώτη» της
«Ανδρομάχης» έδινε ιδιαίτερο
ένδιαφέρον στις έφετινες γιορ-
τές. ‘Ο μύθος και ή έπεξεργασία
αυτού του δράματος πείθουν πώς
έχει γραφή για την ‘Ηπειρο και
πρωτοπαιχτή στην ‘Ηπειρο. ‘Ε-
κει ήταν σωστό να πρωτοπαιχθή
και σε τούτη τη νέα φάση της
ζωής της άττικής τραγωδίας. ‘Ε-
πί πλέον τη δεύτερη μέρα των
έφορων παιζόταν ή «Εκάβη», μιά
από τις καλύτερες παραστάσεις
που έχει στο ρεπερτόριό του το
«Εθνικό». Ξεκινήσαμε λοιπόν με
αισιοδοξία.

ΑΠΟ ΤΟ ‘Αγρίνιο ως τα Γιάν-
νενα ή διαδρομή είναι ένας
ήσυχος περίατος σ’ ένα τιτανικό
περιβάλλ. ‘Ο συμπαθητικός στε-
νός αυτοκινητόδρομος δεν έχει
την άκαμψία της έθνικής όδου
ύπ’ αριθμόν 1· δεν υποτάσσει με
αυθάδεια τη γη στη δική του γε-
ωμετρία· συμμιδιάζεται με περισ-
σότερες καμπύλες, παίζει με τη
γη· δεν περιφρονεί τη φύση του
εδάφους, το πρόσωπο της δημι-
ουργίας. ‘Αλλά είναι και καλο-
χαραγμένος, άνετος. Για όσους
ξεκινούν από την ‘Αρτα, την
Πρέβεζα, την ‘Αμφιλοχία, το ‘Α-
γρίνιο, ή διαδρομή ως τη Δωδώνη
είναι μιά ξεκουραστική έκδρο-
μη. ‘Όταν δελτιωθεί ό δρόμος ως
κάτω στο Μεσολόγγι, ή Δωδώνη
θα είναι ακόμα και για την Πά-
τρα ό,τι είναι σήμερα ή ‘Επί-
δαυρος για την ‘Αθήνα. ‘Ο δρό-
μος κάνει τη Δωδώνη ένα λαμπρό
θέατρο για όλη την Δυτική ‘Ελ-
λάδα και θα ήταν καλό να μην
περιορισθώ ή λειτουργία του σ’
αυτές τις δύο και μόνον ήμέρες
το χρόνο. Θα ήταν επίσης καλό
σάν έθνικό θέατρο με άποστολή
την διάδοσι της έλληνικής παι-
δείας, το θέατρο της Δωδώνης
να είχε περισσότερα φθηνά ή και
μόνον φθηνά εισιτήρια — στις
τιμές των απογευματινών παρα-
στάσεων του ‘Εθνικού ‘Αθηνών.

ΣΤΟ ΧΩΡΟ του θεάτρου, χά-
ρις στον άκαταπύνητο μόχθο
του κ. Κ. Φρόντζου και της ‘Ε-
ταιρίας ‘Ηπειρωτικών Μελετών,
έχουν πραγματοποιηθώ αρκετές
δελτιώσεις. ‘Απαλλοτριώθηκαν
χωράφια και δημιουργήθηκε ά-
νετος χώρος σταθμεύσεως· χτί-
στηκαν ένας ξενώνας, ένα περί-
πτερο τουριστικό, ένα έκδοτήριο
εισιτηρίων· όλα από πέτρα του
τόπου και σε ήπειρωτικό αρχιτε-
κτονικό ρυθμό. Αυτά είναι καλά
και ευόωνα.

‘Αλλά μέσα στο θέατρο βρί-
σκει ακόμα κανείς την ίδια κατά-
σταση: την άρένα των θηριομα-
χιών — κληρονομία της ρωμαί-
κής κατοχής — με το ύψηλό
κακότεχνο προχειροχτισμένο στη-
θαίο, που κόβει την έπαφή κοι-
νού και Χορού, που καταστρέφει
την όπτική γωνία κοίλου και όρ-
χήστρας, την τόσο τέλεια μελε-
τημένη στα έλληνικά θέατρα,
τραυματίζοντας το θέατρο στο
πό ευαίσθητο σημείο της αρχι-
τεκτονικής του άρμονίας, της
λειτουργικής του άκεραιότητας.
Τό θέαμα και το θέατρο είναι
κατ’ εικόνα του πολιτισμού, της
παιδείας, των πεποιθήσεων του
κάθε λαού. ‘Ανάλογα με τον πολι-
τισμό του, με τις πεποιθήσεις
του τοποθετείται άπέναντι σ’ αυ-
τό το θέαμα.

Είναι σαφές ότι ή καθαρις
που δοκίμαζε το έλληνικό κοινό
με τον έλεο και το φόβο ζητούσε
άλλες προϋποθέσεις χώρου από
την καθαρις που ένοιωθε ό Ρω-
μαίος βλέποντας το χριστιανό να
τόν τρώη το λιοντάρι. ‘Η τρα-
γωδία προσέφερε στο κοινό της
κάτω από το προσωπίο των ή-
ρώων του μύθου τη θέα «οικείων
κακών»· στην τραγωδία βλέπει ό
άνθρωπος τον έαυτό του· ένω
στην άρένα ό Ρωμαίος έβλεπε
τον ξένο, τον έχθρό του να τον
τρώη το θηρίο· έτσι μιά μέρα και
στην τραγωδία στα ρωμαϊκά χρό-
νια έβαλαν φωτιά και κάψανε
στην πυρά τον ήθοποιό που έπαιζε
το θάνατο του ‘Ηρακλή. ‘Ο Ρω-
μαίος βλέπει τη δυστυχία, το
σπαράγμό του άλλου, του ξένου

κι’ έχθρου, απ’ έξω, από πάνω,
εκ του ασφαλούς κι αυτή είναι ή
λύτρωσί του. ‘Ο ‘Ελλην έβλεπε
στο θέατρο τα δικά του τα προ-
βλήματα κατά μέτωπον.

Και τέλος, εκτός από την έλ-
ληνική αισθητική και το πατριό
ήθος, που μās απαγορεύουν να
παρακολουθώμε τους ήθοποιούς
και τα τραγικά πάθη, όπως οι
τουρίστες στη Βέρνη περιεργά-
ζονται τις άρκουδες κάτω στο
λάκκο, υπάρχει και ό παράγων
της ασφαλείας· κάποιος θα τσα-
κιστή καμιά μέρα· κι’ αν γίνη
πανικός, θα κλάψη πολύς κό-
σμος.

‘Ας συμπληρωθώ το κοίλον, έ-
στω και με ξύλινα έδώλια.

Η «ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ» είναι ένα
από τα πολύ ενδιαφέροντα
δείγματα του ευριπίδειου θεά-
τρου, του πιο ρεαλιστικού, του
πιο νεωτεριστικού, του πιο τολ-
μηρού, εκείνου που ό ‘Αριστοφά-
νης είχε κατ’ έξοχήν σάν στόχο
των πικρών δελών του. ‘Αν την
έγραψε, όπως και φαίνεται πιθα-
νότατο, όχι για το άθηναϊκό κοι-
νό, που είχε εκπαιδευθώ από αυ-
στηρούς δασκάλους στην καλλιέ-
πεια, αλλά για το στρογγυλόκε-
φαλο μολοσσικό κοινό ό Ευριπί-
δης, είχε ένα λόγο παραπάνω να
μιλάη σταράτα, σε γλώσσα πολύ
καθημερινή. Πώς άλλως θα
τόν καταλάβαιναν οι Μολοσσοί;
Και τί τον ένοιαζε για τους ‘Α-
θηναίους επικριτές, αφού σε άλ-
λους άποτεινόταν; ‘Επρεπε οι
Μολοσσοί να νοιώσουν πόσο πρόσ-
τυχοι και πόσο κάλληδες ήταν οι
Σπαρτιάτες· έπρεπε να διαπομπευ-
θούν οι Λάκωνες, έπρεπε ν’ ά-
κουστούν οι «μπομπές» τους σε
γλώσσα που να την καταλαβαίνει
ό καθένας.

‘Ο Θρασύβουλος Σταύρου ένοι-
ωσε τον ιδιαίτερα ρεαλιστικό τό-
νο των διαλόγων της «Ανδρομά-
χης» και μετέφρασε ανάλογα·
εκτός από σποραδικά άμφισβη-
τήσιμα σημεία στη μετάφρασί
του, ό γενικός τόνος έχει συλλη-
φθώ σωστά. Φυσικά ό τόνος αυ-
τός δεν συμμιδιάζεται με την έπι-
κρατεστέρα μορφή της έρμηνείας
της άττικής τραγωδίας, που είναι
μάλλον ή συνισταμένη ώρισμένων
τραγωδιών του «εύγενούς» τύπου.

ΟΣΟ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ παίζε-
ται το άττικό θέατρο, τόσο
καλύτερα καταλαβαίνουμε πόσο λί-
γο τυποποιημένο είδος ήταν ή
τραγωδία και πόσο ριζικά μπορού-
σε να διαφέρει το ένα δράμα απ’
το άλλο· υπήρχε ή θέλησις, γινό-
ταν άγώνας, καταβαλλόταν προσ-
πάθεια για να διαφέρει, για να
μη μοιάζει με του άνταγωνι-
στού, γα να μη θυμίζει τα δρά-
ματα του ίδιου του ποιητή της
περασμένης χρονιάς. Βέβαια από
την απόσταση που τα βλέπουμε έ-
μεις τείνουν να μās φαίνονται ό-
λα εξ ίσου καλλίγραμμα, σάν τις
εύγενείς μορφές των άττικών λευ-
κών ληκύθων.

‘Η ‘Αννα Συνοδινού ήταν μιά
εύγενέστατη ‘Ανδρομάχη με βασι-
λικό άνάστημα και ήθος. ‘Η άν-
τίπαλός της ‘Ερμιόνη, ή Κάκια
Παναγιώτου, είχε την κρύα και
σκληρή όμορφη της κακής Λά-
καινας, της κόρης της ‘Ελένης.

‘Ο Θάνος Κωτσόπουλος έννοιω-
σε το ρεαλισμό του ρόλου του γέ-
ρο-Πηλέα και όλόκληρο το κοινό
τόν ένοιωσε πάρα πολύ καλά· ή-
ταν εξαίρετος. Τα άθηναϊκά δη-
μοκρατικά συνθήματα χειροκρο-
τήθηκαν ζωηρά.

Πολύ σωστή, έντελώς σύμφω-
νη με το ρεαλιστικό ύφος του έρ-
γου ήταν επίσης ή ‘Ελένη Ζα-
φειρίου. ‘Ο Στέλιος Βόκοβιτς ή-
ταν ένας παραστατικώτατος άγ-
γελιαφόρος. Καλοί στους ρόλους
τους ό Βασίλης Κανάκης, Μενέ-
λαος, θρασύς Σπαρτιάτης· ό Νί-
κος Καζής, ‘Ορέστης, ή Πίτσα
Καπιτσινέα, Θέτις, ή ‘Αννα Ραι-
τοπούλου, Θεράταινα και ή Κική
Διόγου που έπαιζε τον Μικρό Μο-
λοσσό, τον ιδρυτή της δυναστείας
των ‘Ηπειρωτών βασιλέων.

Στο Χορό εκτός από την ‘Ελ-
λη Βοζικιάδου ελάχιστα ήταν τα
παλιά έμπειρα στελέχη, και αυτό
μείωσε την απόδοσι των χορικών.
Τό άρτισύστατο σύνολο δεν έξυ-
πνήρησε με έπαρκεια την λιτή
και έκφραστική χορογραφία της
Τατιάνας Βαρούτη.

‘Ενδιαφέρουσα ή μουσική του
‘Αργύρη Κουνάδη.

‘Αρμονικά, απέριττα τα κο-
στούμια του ‘Αντώνη Φωκά.

Τό σκηνικό του Κλώνη δεν έν-
αρμονιζόταν ούτε με το τοπίο, ου-
τε με το θέατρο, ούτε με το έρ-
γο, ούτε με τα κοστούμια.

‘Ο Τάκης Μουζενίδης θα έπρε-
πε να είχε προσδιορίση σαφέστε-
ρα τον ρεαλιστικό τόνο του δρά-
ματος.

ΑΛ. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ